

KONKURS
MOJA WIEŚ – MOJE MIEJSCE II

*Dorota i Gerard Wonsowie-
miłośnicy ziemi zębowickiej*

Bartosz Grabowski

Zębowice 2011

*„Patriotyzm to szacunek do tego, co mnie buduje- mojej rodziny.
A także do regionu, w którym przyszedłem na świat, związanego z nim etosu, tradycji(...).
Polska to wspólnota małych ojczyzn, do której należymy przez język, historię i kulturę.”*

S. Sojka

Przytoczone słowa polskiego muzyka Stanisława Sojki najpełniej oddają sens pojęcia patriotyzmu, który zawsze kojarzył mi się najpierw z moim domem rodzinnym, miejscowością, Śląskiem i Polską.

Państwo Dorota i Gerard Wonsowie bez wątpienia są wzorem lokalnego patriotyzmu i wyznają te same wartości co cytowany artysta. Są niezwykle zasłużonymi ludźmi dla ziemi zębowniczej. To emerytowani nauczyciele, którzy od lat pasjonują się historią oraz kulturą lokalną Zębowic i okolic. Wielka miłość do „małej ojczyzny”, wielkie zaangażowanie w życie kulturalne Zębowic i przede wszystkim zamiłowanie do historii tych ziem świadczą o tym, że państwo Wonsowie są prawdziwymi „zębowniczymi patriotami”.

Pani Dorota Wons, obecnie emerytka, przez długie lata uczyła języka polskiego. Sam fakt bycia nauczycielem i posiadania codziennego kontaktu z młodzieżą nie sprawiał, iż p.Dorota mogła edukować młodych ludzi pod kątem regionalnym. Kiedyś nie wszystko było takie proste i nie wszystko dozwolone. Zaczęło się od Izbicka i konkursu „Śląskie beranie”, nareszcie można było pokazać swoją ojczystą mowę. Nie było łatwo przekonać uczniów, że mogą mówić publicznie po śląsku i jeszcze otrzymać za to nagrodę. Pani Dorota przygotowywała swoich uczniów do kilku edycji tego konkursu, na przełomie lat 1995-2000. W wymienionych konkursach uczniowie zdobywali czołowe miejsca i wyróżnienia.

W latach 2000-2009 jej podopieczni pisali również prace na wojewódzki konkurs „Ze Śląskiem na Ty”, organizowany przez Łubniański Ośrodek Działalności Kulturalnej pod kierownictwem Krystiana Czecha. Nie sposób wymienić wszystkich nagród i wyróżnień, jakie jej uczniowie osiągnęli. Większość nagrodzonych prac możemy przeczytać w książkach wydanych pod redakcją Krystiana Czecha pt. „Ze Śląskiem na Ty”.

Sama p. Dorota (fot. wyżej) napisała kilka prac w gwarze śląskiej (np., *Ło umiyrającym bez lata pałacu w Zymbowicach*”, *Ło farorzu Mikołaju Śmiałku, wtory w Zymbowicach kościół ufundował*”). Tożsamość człowieka i przynależność do danej grupy społecznej nieodzownie łączy się ze wspólnym językiem, a w przypadku zębowiczian ten język to gwara śląska. Świadomość ta kierowała p. Dorotą, która pragnęła pielęgnować gwarę śląską, aby nie znikła, gdyż gwara jakiej dziś używamy w domach czy wśród przyjaciół, niewiele ma wspólnego z tą prawdziwą, której używali nasi dziadkowie.

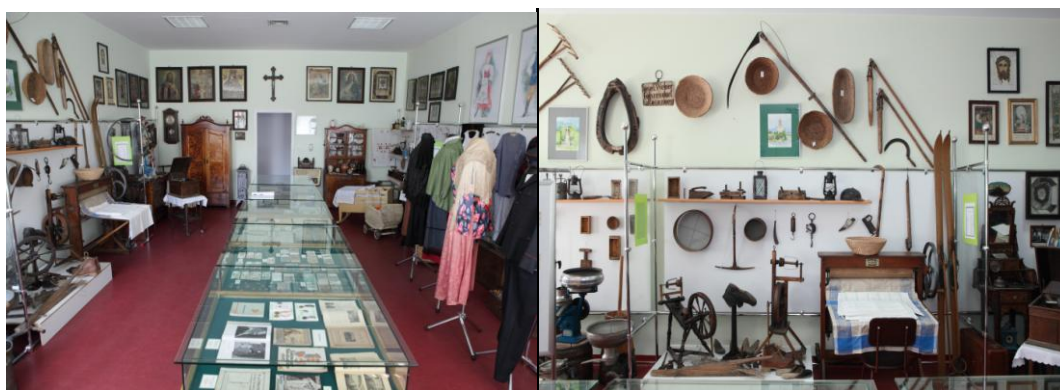
Na przełomie 2002 i 2003r. współpracowała z Instytutem Języka Polskiego PAN w Krakowie. Pracownicy Polskiej Akademii Nauk byli oczarowani bajeczką, napisaną w gwarze śląskiej pt. *„Hanzlik i Gryjtka”*. Prace p. Doroty i jej uczniów posłużyły w opracowaniu *„Wielkiego słownika gwar polskich”*.

Kolejną inicjatywą nauczycielki był udział w Konkursie Regiopedia, gdzie uczniowie opisywali niezwykle miejsca lub zdarzenia ze swojej okolicy. Szkoła zajęła III miejsce w województwie. Udało się jej zmobilizować wielu uczniów do wyszukiwania i opisywania okolicy, a chodziło właśnie o to.

Przed samym końcem kariery pedagogicznej p. Doroty jej uczniowie wzięli udział w konkursie, organizowanym przez Stowarzyszenie LGD Kraina Dinozaurów *„Moja wieś- moje miejsce”* . Sukces odniosło troje z uczestników konkursu.

Obecnie pani Dorota jest czynnym działaczem Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Zębowice. Stowarzyszenie organizuje przeróżne imprezy okolicznościowe dla mieszkańców gminy Zębowice. Największą popularnością cieszy się Babski comber oraz Noc świętojańska, których pomysłodawczynią jest p. Dorota. Imprezy służą pielęgnowaniu tradycji, ale przede wszystkim dostarczają wiele radości i emocji podczas zabaw.

Gerard Wons to również były nauczyciel szkół w Zębowicach. Pan Wons uczył języka niemieckiego, a także przez pewien czas piastował urząd dyrektora. W latach 2005-2006 był koordynatorem projektu „Szkoła marzeń”, realizowany przez gimnazjum w Zębowicach. Projekt ten dotyczył realizacji ścieżki regionalnej. W ramach tego projektu uczniowie zajmowali się pielęgnowaniem tradycji, zwyczajów i gwary, ale również poznawaniem Śląska. W tym czasie podjęto się również najtrudniejszego zadania, jakim było stworzenie Gminnej Izby Regionalnej, czego głównym inicjatorem był p. Gerard. Ekspozyty z Izby pochodzą bezpośrednio od właścicieli lub ich potomków. Gromadzeniem i konserwacją tych ekspozycji zajmowali się nauczyciele i uczniowie z gimnazjum w Zębowicach pod czujnym okiem pana Wonsa.

P. Gerard to zapalony podróżnik, turysta i pasjonat historii. Od wielu lat gromadził stare widokówki, książki i fotografie, związane z naszą okolicą. Oczywiście człowiek tak przywiązany do swojej „małej ojczyzny” nie mógł na tym poprzestać. Odnajdywał więc informacje o swoich przodkach i pisał o nich prace, zarówno gwarą jak i językiem literackim. Ciekawą pracą p. Gerarda jest ta, którą napisał wspólnie ze swoją córką Agatą: „Wspomniyniy ło naszym ółpie-szewcu, wtory wierse pisoł”, napisana w październiku 2004 r. P. Gerard jest również autorem pracy pt. „Portret rodziny, z której wyszło wielu kapłanów”. Jest to praca o pochodzącej z Łąk Kadłubskich rodzinie Symior, z której pochodziło 6 kapłanów i siostra zakonna. Prace pana Gerarda są także publikowane w „Roczniku powiatu oleskiego”. Wartościową historycznie pracą był „Zarys szkolnictwa w gminie Zębowice od czasów najdawniejszych do roku 1944”, która ukazała się Roczniku powiatu oleskiego, w numerze 2/2009. Następnie w numerze 3/2010 p. Gerard opublikował kolejną pracę pt. „O księdzu Mikołaju Śmiałku-fundatorze kościoła w Zębowicach”. Właśnie ukazał się IV numer Rocznika, w którym został zamieszczony ostatni artykuł p. Wonsa dotyczący ciekawostek z przedwojennej kroniki Szkoły w Zębowicach.

Pan Gerard to niespokojny duch, wciąż gdzieś podróżuje, wyjeżdża i często przyczynia się do organizacji różnych wyjazdów. Swoją pasją podróżowania zaraza młodych i dorosłych. Dorośli to głównie nauczyciele, których przynajmniej dwa razy w roku mobilizuje do oderwania się od rzeczywistości i wyjazdu w różne zakątki Europy. Dzięki niemu w latach 2001, 2008 i 2010 odbyły się wyjazdy zębownickiej młodzieży do Birkenfeld - partnerskiej gminy Zębowic na Młodzieżowy Biwak Strażacki.

Z inicjatywy Państwa Wonsów od 2007 roku w Zębowicach odbywają się Literackie Biesiady Śląskie. Na pierwszej Biesiadzie, w 2007 roku, miały miejsce prezentacje prac uczniów z książek „Ze Śląskiem na Ty”. Gośćmi honorowymi biesiady były osoby, których opowiadania czy wspomnienia spisali uczniowie w swoich pracach. Biesiadę zaszczylił swoją obecnością Krystian Czech –dyrektor Łubiańskiego Ośrodka Działalności Kulturalnej, który był pomysłodawcą wydawania książki „Ze Śląskiem na Ty”. Kolejna biesiada odbyła się w 2008 roku. Gościem była Helena Buchner, śląska pisarka, autorka takich książek jak m.in. „Hanyska”, „Dzieci hanyski”. Na biesiadę w 2009 roku zaproszony został o. Henryk Kałuża, autor wielu wierszy pisanych gwarą, np. „Nasa ślonskoł dusa”. Ostatnia Biesiada odbyła się w roku 2010. Gościem był Kazimierz Kutz, znany polski reżyser filmowy i teatralny, a także pisarz („Piąta strona świata”).

Pan Gerard przez długie lata pełnił funkcję radnego powiatu oleskiego. Obecnie odpoczywa, natomiast teraz p. Dorota, korzystając z czasu na emeryturze oddała się dodatkowo społeczności lokalnej i jest radną Gminy Zębówice.

Państwo Wonsowie zostali uhonorowani wieloma prestiżowymi nagrodami, jednak tymi, które cenią sobie najbardziej są „Róże powiatu 2010”, otrzymane z rąk Starosty Oleskiego Jana Kusa 11 stycznia 2011 roku. W liście gratulacyjnym czytamy:

„Szlachetność pełna altruizmu i umiłowania Małej Ojczyzny, otwartość, pracowitość, troska o wspólne dobro – materialne i duchowe, a nade wszystko pasja w kształtowaniu młodych charakterów i przekazywaniu wiedzy. Są to wspaniałe cechy z jakimi dzięki Państwu możemy obcować każdego dnia”.

Bibliografia:

1. E. Cichoń, M. Dedyk, Wielka księga ziemi zębówickiej, Zębówice 2010
2. red. Krystian Czech, Ze Śląskiem na Ty 2, Łubniany 2006
3. red. Norbert Hober, Rzeka, która łączy..., Olesno- Gliwice 2003
4. NTO, Róże dla dziejopisów, M.Dragon, 21.01.2011
5. Wywiad z państwem Dorotą i Gerardem Wonsami